O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI

“Tasdiqlayman”

Respublika o‘rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali direktori
_______G.A.Turaxodjaeva
___8___ ___yanvar___2025 y.

Bilimlar sohasi: Sog‘liqni saqlash

“Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya”
malaka oshirish sikli
ISHCHI O‘QUV DASTURI
(o‘qish hajmi – 144 kredit)

Andijon – 2025 yil

TUZUVChILAR:	
M.Matmusaeva	Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi
D.M.Gapparova	Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali uslubchisi.
TAQRIZChILAR:	
X.Ibrohimov	VBKTTB Bosh shifokor o'rinbosari
S.Vakkasova	VBKTTB Fizioterapiya bo'limi boshlig'i

Ishchi o'quv dastur Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining pedagogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

"_7_" _01_ 2025 yil bayonnoma № _1_

Uslubiy kengash raisi D.M.Gapparova

O'quv dasturi Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining Pedagogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi

«_8_» _01_ 2025 yil. bayonnoma № _2_

Pedagogik kengash raisi G.A.Turaxodjaeva

1. Kirish

O‘zbekiston Respublikasida o‘rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida hamshiralik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o‘quv dasturi O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmatsevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ- 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4666-sonli qarorlari, O’zbekiston Respublikasi Soglikni saklash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish buyicha me’yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risidagi” buyrug‘i hamda ,O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 24 yanvardagi PF-5924-son "O‘zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Farmoni ijrosini ta’minlash doirasida modul tizimi asosida ishlab chiqilgan dasturdir.

Ishchi dasturda o‘quv fanning mazmuni, uni o‘zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Ishchi dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e’tiborga olingan.

“Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya” ishchi o‘quv dasturi yo‘nalishining o‘quv rejasi asosida tayyorlangan bo‘lib, hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo‘ljallangan. Dastur fanlar bloklariga ajratilgan bo‘lib: kasbiy rivojlanish moduli ma’naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog‘liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to‘g‘risida ma’lumotlar kiritilib, tibbiy talimning uzluksizligi va uzviyligini, fanlar va bo‘limlarni ketma-ketligini ta’minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o‘quv materiallarini qamrab olgan. Dastur kredit/modul metodologiyasi bo‘yicha va ilg‘or xalqaro tajribalarni hisobga olgan holda, dalillarga asoslangan tibbiyot masalalarini o‘z ichiga olgan. Dasturda davolash profilaktika muassasalari, sport va jismoniy tarbiya muassasalari, davolovchi jismoniy tarbiya va reabilitatsiya bo‘limlari hamshiralarini malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo‘riqnomalariga muvofiq,lozim bo‘lgan yangi bilim va ko‘nikmalarni (bilishi mumkin, bilishi lozim, bajara olishi kerak va qaysi amaliy ko‘nikmalarni o‘zlashtirishi lozim) yetarli darajada o‘zlashtirishga qaratilgan materiallar taqdim etilgan.

1.1. Maqsad:

Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya bo‘yicha o‘rta tibbiyot xodimlarining mavjud kompetensiyalarini takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko‘nikmalarni egallash, jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchi insonlarni va sportchilar sog‘lig‘ini saqlash, mustahkamlash, kasallik va patologik holatlarni davolash va profilaktikasi, sport va JT usul, omillarini ratsional qo‘llashga

yondashish, ish qobiliyatini va zo‘riqishdan keyingi jarayonni tiklash, malakali tibbiy yordam ko‘rsatish samaradorligi ko‘tarish, aholi o‘rtasida salomatlik ko‘rsatkichlarini yanada oshirish, faollikni uzaytirish, hisoblanadi, hamshiralarning mavjud kompetensiyalarni takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko‘nikmalarni egallash va kasbiy darajasini oshirish.

1.2. Vazifalar:

- umumiy malaka oshirish o‘quv jarayonini modulli tibbiy ta’lim tamoyili bo‘yicha, zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyotga asoslangan davlat talablariga mos holda tuzilgan o‘quv dasturi bo‘yicha tizimli tashkillashtirish va tibbiy davolash muassasalarida ko‘rsatiladigan profilaktik, tashxislash va parvarishlash uchun kerakli amaliy ko‘nikmalarni mustaqil qo‘llashga tayyorgarlikni shakllantirish.
- amaliyotda sog‘liqni saqlash bo‘yicha asosiy qonunlarni, amaldagi direktiv hujjatlarni ish faoliyatida qo‘llay bilishni o‘rgatish;
- zamonaviy klinik protokollar, tibbiyot sohasidagi yangiliklar, va standartlar bilan tanishtirib, ular asosida amaliy ko‘nikmalarini shakllantirish;
- Sog‘liqni saqlash tizimidagi asosiy qonunlarni, amaldagi direktiv hujjatlarni xamshiralarni ish faoliyatida qo‘llay bilishni o‘rgatish;
- sportchilarni va jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchilarni dispanser kuzatib turish (kuzatish, kasallikni aniqlab davolash va oldini olish) sport va jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchilarni tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish;
- o‘quv -mashq darslarini shifokor-pedagog bilan birga nazorat qilish,sport va jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanish sharoitlari ustidan doimiy sanitariya nazoratini o‘tkazib borish;
- mashg‘ulotlarda va musobaqalarda yuz beradigan sport jarohatlarining oldini olish;
- aholining jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanishini targ‘ibot qilish;
- jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchi shaxslarni doimo tibbiy tekshiruvlardan o‘tkazib, saralash va nazorat qilish;
- aholi salomatligini qayta tiklash va yanada mustahkamlash tibbiy yordamga muhtoj bemorlarni zamonaviy apparaturalarda davolash, inson xayotiga xavf soluvchi holatlarni kamaytirish;
- tibbiy yordam ko‘rsatish chora tadbirlari, hozirgi kunda qo‘llanilayotgan yangi tibbiy texnologiyalar to‘g‘risida ma’lumot olish;
- aholi o‘rtasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog‘lom turmush tarzini shakllantirish, profilaktik chora tadbirlarni amalga oshirish orqali ko‘p tarqalgan kasalliklarni oldini olishga o‘rgatish;
- jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchi insonlarni va sportchilar sog‘lig‘ini saqlash, mustahkamlash, kasallik va patologik holatlarni davolash va profilaktikasi;
- sport va JT usul va omillarini ratsional qo‘llashga yondashish, ish qobiliyatini va zo‘riqishdan keyingi jarayonni tiklash;
- malakali tibbiy yordam ko‘rsatish samaradorligi ko‘tarish,;
- aholi o‘rtasida salomatlik ko‘rsatkichlarini yanada oshirish, faollikni uzaytirish;

- bemorlar hayotiga havf soluvchi holatlarda shoshilinch tez tibbiy yordam ko‘rsatish bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarini mukammallashtirish;
- sport tibbiyoti hamshiralarini ishda har tomonlama yetuk, yetarli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlariga erishish, ular faoliyatini yanada takomillashtirish;
- malakali tibbiy yordam ko‘rsatish samaradorligini ko‘tarish, yangi nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallashga qaratilgan.

1.3. Ta’lim oluvchilar toifasi (kontingenti):

O‘quv dastur bo‘yicha davolash profilaktika muassasalari, sport va jismoniy tarbiya muassasalari, davolovchi jismoniy tarbiya va reabilitatsiya bo‘limlari hamshiralari malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo‘riqnomalariga muvofiq, ya’ni mutaxassisligini *tasdiqlovchi xujjati* bo‘lgan hamshiralar uchun mo‘ljallangan.

1.4. O‘quv dasturni o‘zlashtira olish uchun zarur bo‘lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo‘llay oladigan, shaxslararo muloqot ko‘nikmalari asoslarini tushungan yetuk mutaxassis bo‘lishi;
- sport va jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchi aholi bilan ishlashda tibbiy hujjatlarini yuritish,
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko‘nikmalarini o‘rganish.
- tibbiy reabilitatsiya bosqichlarini. Tibbiy reabilitatsiya yo‘nalishlarini.
- reabilitatsiya bo‘limlaridagi bemorlarni parvarish qilish, reabilitatsiya dasturlarni olib borish, kerakli muolajalarni o‘tkazish;
- tabiiy omillardan foydalanish.
- tibbiy, jismoniy reabilitatsiya jihatlarni bilish.
- reabilitatsiya usullarni ketma ketligi va bosqichlarni bilish, unda olib boriladigan tadbirlarni o‘tkazish;
- tez yordam ko‘rsatish, musobaqalarda tibbiy kuzatuvni bilish, manipulyatsiyalarni bilish;
- jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchilarni tibbiy ko‘rikdan o‘takzish, fiziologik o‘zarishlarni bilish, funksional sinamalarni o‘tkazish, antropometrik o‘lchovlarni olish;
- mutaxassisligi bo‘yicha chuqur va yangilangan to‘liq nazariy va amaliy bilimlarga ega bo‘lgan, uzluksiz o‘z malakasini oshirishga tayyor bo‘lgan, o‘zgaruvchan sharoitlarga tez moslasha olish va o‘z ishini tahlil qilishi;

1.5. Dasturning dolzarbligi:

O‘quv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar dignostikasi, zamonaviy parvarish va profilaktika choralarini qo‘llash, xamda O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi tizimidagi olimpiya zaxiralari kollejlari, sport turlari bo‘yicha ixtisoslashtirilgan davlat maktab-internatlari, shuningdek, bolalar o‘smirlar sport maktablari, ixtisoslashtirilgan bolalar o‘smirlar sport maktablari, Respublika ixtisoslashtirilgan olimpiya zaxiralari bolalar o‘smirlar sport maktablari, barcha turdagi Oliy sport maxorati maktablarida,sport tayyorgarligidan o‘tayotgan

sportchilarning salomatligini muhofaza kilish va mustaxkamlash, kasalliklarni oldini olish, koʻrsatilayotgan birlamchi tibbiy-sanitariya va profilaktik yordamning sifati va samaradorligini oshirish xamda ushbu muassasalarda yuritiladigan tibbiy xisob xujjatlarni tasdiklash maksadida oʻquv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standartlar va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillari, hamda zamonaviy ilm-fan yutuqlariga muvofiqligi, tibbiyot fani va amaliyotidagi mavjud vaziyat oʻzgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 soat haftada, 36 kredit).

1.7. Oʻqish shakli:

- kunduzgi - oʻqish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy - an’anaviy oʻqish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda

1.8. Mashgʻulotlarni oʻtish tartibi:

Mashgʻulotlar “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish toʻgʻrisidagi” Oʻzbekiston Respublikasi Sogʻliqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli buyrugʻi va markazning ichki tartib-qoidalari asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi.

Mashgʻulotlar 8:30 da boshlanib, 13^{10} da tamom boʻladi.Tushlik - 30 daqiqa.

1.9.Malaka oshirishdan soʻng:oʻquv kursni toʻliq oʻzlashtirgan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga“Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya ” boʻyicha umumiy malaka oshirganligi haqida Davlat talablari namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2. REJALAShTIRILAYoTGAN TA’LIM NATIJALARI

2.1. Rejalashtirilayotgan ta’lim natijalaridan soʻng takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim boʻlgan kasbiy kompetensiyalar:

- oʻrta tibbiyot xodimining fikrlash, tahlil va sintez qilish, jamoa bilan ishlash va uni boshqarish, intizomlilik, boshlagan ishini mantiqiy yakuniga yetkazishga tayyorligini rivojlantiradi;
- oʻz-oʻzini baholash, tanqidiy tahlil qilish va toʻgʻri qarorlarni qabul qilish,ona - bolalar sogʻligʻini saqlash va mustahkamlash doirasida,aholi orasida tibbiy madaniyat, sogʻlom turmush tarzi, kasallik rivojlanishining oldini olish borasida profilaktik sanitariya targʻibot tadbirlarni olib borish, sogʻlom turmush tarzi koʻnikmalarini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarni keng tadbiq etish;
- hamkasblar, hamshiralar va kichik tibbiy xodimlar, bemorlar va qarindoshlar bilan muloqotda tibbiy faoliyatning axloqiy va deontologik jihatlarini amalga oshirishga tayyorligi va amalga oshirishi;
- intizomiy, ma’muriy, fuqarolik, jinoiy javobgarlikni amalga oshirayotganda tibbiy xatolarning oldini olish boʻyicha oʻz faoliyati natijalarini tahlil qilish tayyorligi va amalga oshirishi;

- bemorlarni tashxislashda foydalaniladigan tibbiy va texnik jihozlar bilan ishlash, shaxsiy kompyuter texnologiyalari, turli manbalardan ma’lumot olish, global kompyuter tarmoqlarida ma’lumotlar bilan ishlash imkoniyati va istagi; kasbiy muammolarni hal qilishda zamonaviy axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish;
- tibbiy-ijtimoiy va hamkorlik faoliyatini olib borish, kelishmovchiliklarni hal etish, hamkasabalar, patsientlar va ularning yaqinlari bilan to‘g‘ri muloqot qilish;
- axoli sog‘lig‘ini saqlash va mustahkamlash doirasida aholi orasida tibbiy madaniyat, sog‘lom turmush tarzi, kasallik rivojlanishining oldini olish borasida profilaktik sanitariya targ‘ibot tadbirlarni olib borish;
- to‘g‘ri ovqatlanishni targ‘ib qilish, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog‘lom turmush tarzi ko‘nikmalarini shakllantirish;
- aholi salomatligini mustahkamlash, sog‘lomlashtirish, davolashda profilaktikasi asoslarini;
- jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchi shaxslarni doimo tibbiy tekshiruvlardan o‘tkazib, saralash va nazorat qilish;
- kasallikni erta va yashirin turlarini, havf omillarini aniqlash uchun zamonaviy birlamchi, ikkilamchi profilaktik ishlarni amalga oshirish;
- reabilitatsiya davomida bemorlarni ahvolini baholash.
- reabilitatsiyaga tegishli me’yoriy hujjatlarni yuritish.
- hamshiralik parvarishini olib borish;
- sportchilarning ish qobiliyatini oshirish, tiklanish jarayonlarini tibbiy-biologik vosita va usullar bilan kuchaytirish;
- sportchilarning salomatlik holatini, jismoniy rivojlanganlikni va ichki a’zolarning funksional holatini aniqlash;
- trenirovka mashg‘ulotlari va musobaqalar jarayonida tibbiy nazoratni olib borish;.
- shug‘ullanuvchining organizmiga jismoniy yuklamaning ta’sirini kuzatish va o‘rganish; funksional tekshirish, diagnostika va davolash usullarini ishlab chiqish;
- jismoniy yuklamalardan noratsional foydalanilganda kelib chiqadigan asoratlarning oldini olish;
- shoshilinch holatlarni o‘z vaqtida tashhislash, birlamchi tezkor yordamni amalga oshirish, o‘rnatilgan tartibda hujjatlashtirish ko‘nikmalarini mustahkamlash;

3.1. “Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya ” malaka oshirish kursi ishchi o‘quv rejasi

№	Modul va mavzular nomi	Kredit	Auditoriya mashg‘ulotlari		Seminar	Attestatsiya
			Nazariy mashg‘ulot	Amaliy mashg‘ulot		
1.0	**Kasbiy rivojlantirish moduli**	**32**	**18**	**14**		

1.1	**Modul:O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati**	4	4	-		
1.1.1	2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasining Sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirish konsepsiyasining maqsadlari vazifalari va asosiy yo'nalishlari.		2			
1.1.2	Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini joriy etishning huquqiy asoslari.		2			
1.2	**Modul:Tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari**	6	2	4		
1.2.1	Zamonaviy axborot texnologiyalarining kommunikatsion texnologiyalari		2			
1.2.2	Ofis dasturlari bilan tanishishva sohaga oid hujjatlar tayyorlash.			2		
1.2.3	Internet tarmog'ida ishlash,axborot qidirish ma'lumotlar bazasidan foydalanish.			2		
1.3	**Modul:Sanitariya epidemiologik tartib me'yorlari va infeksion nazorat**	6	4	2		
1.3.1	Sanitariya epedimiologiya sohasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar va infeksion nazorat.		2			
1.3.2	Karantin va o'ta havfli yuqumli kasalliklar profilaktikasi. OIV/OITS xaqida tushuncha.		2			
1.3.3	DPM larda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi.			2		
1.4	**Modul:O'rta tibbiyot xodimining shaxslararo kommunikativ munosabati**	**6**	**4**	**2**		
1.4.1.	O'rta tibbiyot xodimlarini shaxslararo muloqat ko'nikmalari. Etika va deontologiya		2			
1.4.2.	Samarali muloqat ko'nikmalari		2			
1.4.3.	Hozirgi zamon tibbiyotida yatrogeniya muammolari va ularning yechimi			2		
1.5	**Modul:Sog'lom turmush asoslari,to'g'ri ovqatlanish mezonlari va jismoniy faollik**	10	4	6		
1.5.1	Salomatlik tushunchasi. Salomatlik darajasiko'rsatkichlari		2			
	Salomatlik indeksini baholash.			2		
1.5.2	Sog'lom turmush tarzi yo'nalishlari.To'g'ri ovqatlanish mezonlari.		2	-		
1.5.3	Jismoniy faollik.Asosiy sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar.		-	2		

1.5.4	Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sog‘lom odamlarda hamda bemorlarda qo‘llash metodikasi.		-	2		
2.0	**Mutaxassislik fanlar moduli**	**104**	**44**	**60**		
2.1	**Modul**:**Sport tibbiyoti fani. Sport tibbiyotining tashkil qilinishi va rivojlanish tarixi. Me’yoriy hujjatlar bilan ishlash.**	**6**	**4**	**2**		
2.1.1	Sport tibbiyoti fani, unitashkil qilinishi va rivojlanish tarixi.		2			
2.1.2	Sport tibbiyotining asosiy maqsad va vazifalari.Sport tibbiyotida tibbiyot hamshiralarining vazifalari.		2			
2.1.3	Me’yoriy hujjatlar bilan ishlash.			2		
2.2	**Modul:Sport fiziologiyasi. Bolalar va o‘smirlarda jismoniy rivojlanishni aniqlash. Bolalar sport tibbiyotining asoslari.**	**18**	**6**	**12**		
2.2.1	Sport fiziologiyasi. Bolalar sport tibbiyotining asoslari.		2			
2.2.2	Jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchilar va sportchilarning tibbiy tekshiruvi,ularga qo‘yilgan talablar.			2		
2.2.3	Tibbiy ko‘rik turlari. Tibbiy tekshiruvlarni o‘tkazish.			2		
2.2.4	Jismoniy rivojlanganlik tushunchasi. Jismoniy rivojlanganlikni aniqlash va baholash usullari.		2			
2.2.5	Jismoniy rivojlanganligini aniqlash usullarini o‘tkazish.			2		
2.2.6	Jismoniy rivojlanganlikni baholash usullarini o‘tkazish.			2		
2.2.7	Jismoniy tarbiya mashg‘uloti va sport bilanshug‘ulanishga ko‘rsatma va qarshi ko‘rsatmalar.		2			
2.2.8	Jismoniy tarbiya mashg‘uloti va sport bilan shug‘ulanish vaqtida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish.			2		
2.2.9	Davolovchi gimnastika muolajasini o‘tkazishga nisbiy va absolyut qarshi ko‘rsatmalarlarni aniqlash.			2		

2.3	**Modul:Sport tibbiyotida funksional sinamalar. Organizm asosiy tizimlarini funksional xolatlarini baholash.**	**12**	**4**	**8**		
2.3.1	Funksional holat.Funksional yuklamalarni yashirin patologiyalarni aniqlashdagi tutgan o‘rni.		**2**			
2.3.2	Shug‘ullanuvchini funksional holatiga shug‘ullanish yuklamasini mos kelishini baholash usullarini o‘tkazish.			2		
2.3.3	Shug‘ullanuvchi funksional holatiga shug‘ullanish yuklamasini mos kelishi uchun tavsiyalar berish.			2		
2.3.4	Nafas, vegetativ nerv sistemasi, yurak -qon tomir tizimlarni funksional holatini baholashda qo‘llaniladigan sinamalar.		2			
2.3.5	Shtange va Genchi, Rozental, ortoklinostatik, klinoortostatik sinimalarni qo‘llash.			2		
2.3.6	Martine sinamasini o‘tkazish.Mashg‘ulot zichligini aniqlash.			2		
2.4	**Modul:Turli kasalliklarni profilaktikasida sport va jismoniy tarbiyani o‘rni.Davolovchi jismoniy tarbiyani umumiyprinsiplari.**	**30**	**10**	**20**		
2.4.1	Kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlarining turlari va vositalari. Umumiy va xususiy badantarbiya usullarining asoslari.		2			
2.4.2	Kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlarini o‘tkazish.			2		
2.4.3	Kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlarini vositalarini qo‘llash.			2		
2.4.4	Kattalar va bolalarda nafas olish tizimi a’zolarining kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya mashqlari.		2			
2.4.5	Kattalar va bolalar yurak-qon tomir tizimi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya dasturini tuzish va o‘tkazish.			2		
2.4.6	Kattalar va bolalar nafas olish tizimi a’zolarining kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiyadasturini tuzish va o‘tkazish.			2		
2.4.7	Kattalar va bolalarda ovqat hazm qilish,moddalar almashinuvining buzilishidan keyin kelib chiqadigan, buyrak va siydik yo‘llari kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya.		2			

2.4.8	Buyrak va siydik yo‘llari kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiyadasturini tuzish va o‘tkazish.			2		
2.4.9	Ovqat hazm qilish,moddalar almashinuvining kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya dasturini tuzish va o‘tkazish.			2		
2.4.10	Kattalar va bolalarda bo‘g‘im kasalliklari, ortopediya va travmatologiya, asab tizimi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya.		2			
2.4.11	Kattalar va bolalar bo‘g‘im kasalliklari, ortopediya va travmatologiya kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya dasturini tuzish va qo‘llash.			2		
2.4.12	Kattalar va bolalarda asab tizimi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya dasturini tuzish va qo‘llash.			2		
2.4.13	Akusherlik va ginekologik kasalliklarida shifobaxsh jismoniy tarbiya.		2			
2.4.14	Homiladorlik davrida shifobaxsh jismoniy tarbiya mashqlarini o‘tkazish.			2		
2.4.15	Kichik chanoq a’zolari kasalliklari uchun individual dastur tuzish va qo‘llash.			2		
2.5	**Modul**:**Sportchilar ish qobiliyatini oshirishda qo‘llaniladigan tiklash vositalari. Mashq qilish mashg‘ulotlari va musobaqalar jarayonida tibbiy nazorat.**	**12**	**6**	**6**		
2.5.1	Sportchilar ish qobilyatini oshirishda qo‘llaniladigan tiklash vositalari.		2			
2.5.2	Mashq qilish mashg‘ulotlari va musobaqalar jarayonida tibbiy nazoratni o‘tkazish.			2		
2.5.3	Jismoniy zo‘riqish oqibatida yuzaga keladigan charchash turlari va ularni bartaraf qilish usullari.			2		
2.5.4	Surunkali jismoniy zo‘riqish oqibatida yuzaga keladigan patologiya oldi holatlari va patologik o‘zgarishlar.		2			
2.5.5	Dopingga qarshi nazorat va uni tashkil qilish.		2			
2.5.6	Sportchilar organizmining normal va patologik davrlarida yurak qon - tomir va boshqa tizimlarning xolatini baholash.			2		

2.6	**Modul:Sportchilarda eng ko‘p uchraydigan patologik xolatlarni oldini olish.Sog‘lom turmush tarzini shakllantirish.**	**20**	**10**	**10**		
2.6.1	Jismoniy yuklamalardan noratsional foydalanganda sport turlariga xos ravishda yuzaga keladigan patologik holatlar va jarohatlar.		2			
2.6.2	Jismoniy yuklamalardan noratsional foydalanganda sport turlariga xos ravishda yuzaga keladigan patologik holatlarni aniqlash.			2		
2.6.3	Jismoniy yuklamalardan noratsional foydalanganda sport turlariga xos ravishda yuzaga keladigan jarohatlarni aniqlash.			2		
2.6.4	Sport bilan shug‘ullanuvchilarda ko‘p uchraydigan patologik holatlar.		2			
2.6.5	Sport bilan shug‘ullanuvchilarda ko‘p uchraydigan patologik holatlarni oldini olish.			2		
2.6.6	Sport bilan shug‘ullanuvchilarda ko‘p uchraydigan patologik holatlarni davolash usullarini qo‘llash.			2		
2.6.7	Sog‘lom turmush tarzining asosiy mazmuni.		2			
2.6.8	Sog‘lom turmush tarzi asosiy prinsiplari		2			
2.6.9	Jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanishda sport inshoatlariga qo‘yilgan gigienik talablar.			2		
2.6.10	Jismoniy tarbiya va sportning sog‘lom turmush tarzini mustahkamlashda o‘rni.		2			
2.7	**Modul**:**Favqulodda vaziyatlar va shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko‘rsatish.**	**6**	**4**	**2**		
2.7.1	Favqulodda vaziyatlar. Tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, Tibbiy saralash bosqichlari**.**		2			
2.7.2	Ommaviy talofat o‘chog‘ida jabrlanuvchilarni evakuatsiya qilish va birinchi tez tibbiy yordam ko‘rsatish tamoyillari**.**		2			
2.7.3	Terminal holatlarda birinchi yorda ko‘rsatish.Yurak-o‘pka reanimatsiyasi va uni bajarish algoritmi .			2		
3.0	**Tanlov fanlar moduli**	**4**	**-**		**4**	
3.1	Koronavirus infeksiyasining oldini olish chora –tadbirlari.				4	

	Attestatsiya	**4**				**4**
	Jami:	**144**	**62**	**74**	**4**	4

“Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya ” malaka oshirish kursi ishchi dastur o‘quv modullarining mazmuni

1.1Modul:O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**4 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosatining asosiy yunalishlari.Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirishning maqsad va vazifalari. Sog‘liqni saqlash tizimida olib borilayotgan keng ko‘lamli islohotlar. 2019-2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasining Sog‘likni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasining maqsadi va vazifalari. Onalar va bolalarga tibbiy yordam ko‘rsatish tizimini takomillashtirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar. Davlat-xususiy sheriklik va tibbiyot turizmini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmun,mohiyati.Sog‘liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi moduli va davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmining xuquqiy asoslari.Korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy prinsiplari va korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot soxasidagi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlarini; • Respublikamizdagi milliy dasturlarning asosiyyo‘nalishlarini; • siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy ayniqsa, tibbiyotga tegishli bo‘lgan Prezident farmonlarini; • 2019-2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasining Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasining maqsad va vazifalarini; • davlat-xususiy sherikliklik va tibbiyot turizmini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarni; • onalik va bolalikni muhofaza qilish bo‘yicha vazifalarini;

	• insoniy fazilatlarni shakllantirib borishi va jamoada vijdonan oʻz vazifalarini bajarish masʼuliyatini his etish; • Davlat-xususiy sheriklik va tibbiyot turizmini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarni; Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 3 yanvardagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish toʻgʻrisida”gi Qonunining mazmun-mohiyatini.
Oʻquv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• tibbiyotga tegishli boʻlgan Prezident farmonlarini amaliyotga tadbiq etish boʻyicha yoʻl xaritalari tuzish; • jamoada vijdonan oʻz vazifalarini bajarish masʼuliyatini his etish masʼuliyatiga ega boʻlish; • SSVning qarorlari va buyruqlarini joylarda bajarilishini taʼminlash; • milliy qadriyatlarimizni kelajak avlodga yetkazishni taʼminlash.

Adabiyotlar:

1. Oʻzbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. –Toshkent 2016 y.
2.Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoevning “Sud-huquq tizimini yanada isloh qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi Farmoni.
3. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2018 yil 7-dekabrdagi 2019- 2025 yillarda Oʻzbekiston Respublikasining Sogʻliqni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasi toʻgʻrisidagi farmoni.
4.Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyovning 2020-yil 12-noyabrdagi birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sogʻliqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlar samaradorligini yanada oshirish chora –tadbirlari tugʻrisidagi farmoni.
5.Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2020-yil 12-noyabrdagi Sogʻliqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sugʻurtasi mexanizmlarini Sirdaryo viloyatida joriy etish chora- tadbirlari toʻgʻrisidagi qarori.
6.Oʻzbekiston Respublikasining “Korrupsiyaga karshi kurashish tugʻrisida”gi qonuni. 2017 yil 3-yanvar

Elektron taʼlim resurslari

-www. minzdrav.uz–
www.gov.uz
www.press-service.uz
www.parlament.gov.uz
- www.uza.uz
- www.cbu.uz-

- www.lex.uz - www.ziyonet.uz

1.2 Modul. Tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**6 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Tibbiyot sohasida kompyuter texnologiyalaridan foydalanishdagi nazariy va amaliy bilimlar. Tibbiyotda qo‘llanilayotgan fizik va matematik modellar to‘g‘risidagi zamonaviy nazariy bilimlar. Tibbiy statistik ma’lumotlarni to‘g‘ri tahlil qilish va ulardan kasallikning oldini olish yoki davolashda qo‘llash. Axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida amaliy ko‘nikmalarga ega bo‘lish, internet tarmog‘ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma’lumotlar bazasini tashkil etish, ekspert tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini bilish.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Kompyuterga axborot kiritish va axborot olish qoidalarini; • kompyuterni tuzilishi to‘g‘risida qisqacha ma’lumotni, kompyuterning foydali va zararli tomonlarini, kompyuterda ishlash jarayonida sanitariya qoidalariga rioya qilishni; • tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari bilan ishlashni; • sog‘lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o‘rnini; • sog‘liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalarini; • axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifini; • tibbiyotda aloqa va kommunikatsiya vositalarini; ma’lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; • hozirgi kunda tibbiyotda informatsion texnologiyalari sohasi rivojlanib kelmoqda- tibbiyot xodimlari uchun planshetlardan foydalanib, *online*- registratsiya qilish va ulardan foydalana olishi.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika havfsizligini; • dasturlar bilan ishlashni; • ma’lumotlar bazasi yaratish, ular ustida ishlashni va dasturlash asoslarini; • kompyuter grafik usullaridan foydalana olishni; • tibbiy axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmog‘ida ishlashni; • elektron pochta dasturi bilan ishlashni;

	• AKT sog‘liqni saqlash tizimida qo‘llashni.

Adabiyotlar:

1. A.A.Abduqodirov, A.G.Xayitov «Axborot texnologiyalari», Toshkent "O‘qituvchi ta'minoti", Toshkent Mehnat -2000 yil.
2. A.Axmedov, N.Taylaqov "Informatika", Toshkent, O‘zbekiston -2002y.
3. A.Sattorov "Informatika va axborot texnologiyalari" Toshkent, O‘qituvchi-2003
4.T.Xolmatov, N. Taylaqov "Amaliy matematika, dasturlash va kompyuterning dasturiy
5. Sheraliev F.A. "Informatika va axborot texnologiyalari" Termiz-2010.

Elektron ta'lim resurslari

http://www.edu.uz
http://www.pedagog.uz
www.tma.uz,
www.lex.uz
https://ru.pinterest.com/vkhamidov/

1.3 Modul: Sanitariya epidemiologik tartib me'yorlari va infeksion nazorat.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**6 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish borasida qabul qilingan normativ hujjatlar. Shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda akusherkalarning vazifalari. Tibbiy muolajalar orqali yuqadigan kasalliklarni oldini olish.Yuqumli kasalliklar (o‘ta havfli va karantin infeksiyalar, OITS)ni tarqalishini oldini olish. OIV/OITSga oid normativ hujjatlar. OIV etiologiya va patogenezi, epidemiologiyasi. OIV/OITS infeksiyasi. Kasalliklardan (COVID19) himoyalanish tamoyillari.Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlarini (SanQvaN); • davolash-profilaktika muassasalariga qo‘yiladigan sanitar talablarni va "infeksion nazorat komissiyasi" ish faoliyatini; • sanitar me'yor va qoidalar bo‘yicha amaldagi hujjatlarni; • OIV/OITSga oid normativ hujjatlarni; • OIV etiologiya va patogenezi, epidemiologiyasini; • OIV yuqish yo‘llari, tekshirish usullari, klinikasi va bemorlar parvarishini; • kasalliklardan (COVID -19) himoyalanish tamoyillarini.

O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda SanQvaMlarga rioya qilishni; • muolajalar vaqtida avariya holatlari yuzaga kelishini oldini olishni; • avariya holatlari yuzaga kelganda o‘tkaziladigan chora-chadbirlar yig‘indisini; • o‘ta xavfli va karantin infeksiyalarda epidemiyaga qarshi o‘tkaziladigan chora-tadbirlarni; • himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibini. • qo‘llarga gigienik ishlov berish usullari, texnikasi va qo‘llarni yuvish tartibini;
Adabiyotlar 1. SanQvaM № 0342/17 - 10 yanvar 2017 y. 2. “Mejdunarodnые mediko-sanitarnые pravila (2005) vtoroe izdanie VOZ 3.“Ebola isitmasi”. H.B.Saparov. B.O‘.Rovshanov. Toshkent -2014 y. 4.“Infeksionnые bolezni s kursom VICh infeksii i epidemiologii” A.K. Belousova. V.N.Dunayseva. Feniks – 2007 y. 5.“VICh – infeksiya”. Pod redaksiey AN RUzDaminova.T.ATashkent-2010 g. 6.COVID-19 bo‘yicha milliy qo‘llanma JSST. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi. 2020 yil 26 mart. **Elektron ta’lim resurslari** http://www.edu.uz http://www.pedagog.uz www.tma.uz, www.lex.uzhttps://ru.pinterest.com/vkhamidov/	

1.4 Modul : Hamshiraning shaxslararo kommunikativ munosabatlari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**6 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Jamiyat va bemorning salomatligi yo‘lida halol mehnat qilish, har qanday sharoitda ham tibbiy yordam ko‘rsatish. Bemorga diqqat e’tibor va g‘amxo‘rlik bilan munosabatda bo‘lish va o‘zining barcha xatti-harakatlarida yuksak insoniy qoidalarga rioyaqilish.Jamoada, individual va turli guruhlarda shaxslararo muloqot madaniyati.Kasbning oliyjanob an’analarini saqlash. Ichki madaniyat qoidalari, intizomga rioya qilish. Jamoat mulki tushunchasi va unga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo‘lish.Hamjihatlik va kollegiallik tuyg‘ulariga rioya qilish.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi	• Insoniylik tamoyillariga, kasbiy standartlarga va tibbiyot ilmining zamonaviy talablariga javob beradigan sifatli tibbiy yordam ko‘rsatish tamoyillarini;

bilishi lozim:	• klinik amaliyotda dalillarga asoslangan parvarish tamoyillarini; • tibbiyot xodimining asosiy huquq,burch va majburiyatlarini; • bemorning ehtiyojlariga nisbatan sabrli va xushmuomalali bo‘lishi, bemor bilan o‘zaro sokin va ishonchli munosabat o‘rnatishni; • bemorga diqqat e’tibor va g‘amxo‘rlik bilan munosabatda bo‘lish va o‘zining barcha xatti-harakatlarida yuksak insoniy qoidalarga rioya qilishni; • jamoada, individual va turli guruhlarda shaxslararo muloqot madaniyatini; • ichki madaniyat qoidalari, intizomga rioya qilishni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Hamshira subordinatsiyaga rioya qilishni; • bemorlar va ularga tegishli ma’lumotlarning maxfiyligiga hurmat bilan munosabatda bo‘lish ko‘nikmalarini; • bemorning shaxsiy hududiga kirishni minimallashtiradigan hamshiralik amaliyoti standartlariga amal qilishni; • bemor, shaxslararo o‘zaro muloqot qilish ko‘nikmalarini; • bemorning ehtiyojlarini hisobga olib, o‘zaro sokin va ishonchli munosabat o‘rnatish usullarini.
Adabiyotlar: 1.Yunusjonova. Z.S.Mirzaeva S.A.”Psixologik parvarish”Toshkent.2014y. 2.Shukurov. H.I.Qanoatov. S.Q. “Jamoada hamshiralik ishi”Toshkent. 2013y. 3.Zokirova. K.O‘.To‘xtamatova. D.O‘. Mirzaeva. S.A ”Hamshiralik ishi asoslari”. 2013 y. 4.Tolkacheva. O.V.Zinkovskaya. I.V.”Osnovы sestriskogo dela” Toshkent. 2012g. **Elektron ta’lim resurslari** http://www.edu.uz http://www.pedagog.uz www.tma.uz, www.lex.uz	

1.5 Modul. Sog‘lom turmush asoslari, to‘g‘ri ovqatlanish mezonlari va jismoniy faollik

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**10 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Sog‘lom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka

	ta'siri, to'g'ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to'g'ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta'siri, tibbiy ko'riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Salomatlik tushunchasi, salomatlik darajasi ko'rsatkichlarini; • sog'lom turmush tarzini shakllantirish tamoyillarini; • salomatlikka ta'sir etuvchi omillar: irsiy, ekologik tibbiy va hayot tarzi va salomatlik mexanizmlarini bilishi, tahlil qila olishni; • atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta'sirini; • salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan standart va algoritmlarni; • to'g'ri ovqatlanish prinsiplarini; • kun tartibini to'g'ri tashkil etishni; • jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikka ta'sirini; • zararli odatlarning organizmga ta'sirini; • tibbiy ko'riklarni tashkil etish va aholini jalb etishni; • sog'lom turmush tarzini maqsadli guruhlar o'rtasida shakllantirish va targ'ib etishni;
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Aholining turli guruhlarida (yoshiga, mehnat turiga, jinsiga qarab) psixoemotsional holatni aniqlashni; • sog'lom turmush tarzini qo'llab quvvatlashda maqsadli guruhlarni shakllantirish va ular o'rtasida suhbatlar olib borishni; • individual salomatlik va uni asrash yo'llarini; • jismoniy faollik, to'g'ri ovqatlanish prinsiplari, zararli odatlarning salomatlikka ta'siri mavzularida aholi o'rtasida tadbirlar tashkil etishni; • maqsadli guruhlar o'rtasida targ'ibot ishlarini olib borishni; • inson salomatligini saqlash va tiklashda jismoniy tarbiya mashqlari kompleksini; • jismoniy mashqlarni har xil yoshdagi sog'lom odamlarda va bemorlarda qo'llash uslublarini; • Skandinaviya yurish usullarini.
Adabiyotlar: 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil10 noyabrdagi "Aholining sog'lom ovqatlanishini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar	

to‘g‘risida”gi PQ 4887-sonli qarori. 2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrdagi “Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab – quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4063-sonli qarori. 3. Irgashev.Sh.B. Formirovanie zdorovogo obraza jizni i sanitarno prosvetitelnaya rabota. Jurnal ”Organizatsiya i upravlenie zdravooxraneniem” № 12.2020 g. 4.Irgashev. Sh.B. “OIV/OITS muammolarivaprofilaktikasi” Tashkent 2008 . 5. Irgashev. Sh.B. Tursunxodjaeva. L.A. Pervichnaya profilaktika narkozavisimosti sredi uchaщixsya obrazovatelnых shkol, Uchebnoe – metodicheskoe posobie dlya uchiteley, Ministerstvo zdravooxraneniya Respublike Uzbekistan. Tashkent 2011 g. 6. Natsionalnaya programma po borbe protiv tabaka v Respublike Uzbekistan na 2008 – 2012 gg. Tashkent 2007 g.

2.1. Modul: Sport tibbiyoti fani.Sport tibbiyotining tashkil qilinishi va rivojlanish tarixi. Me’yoriy hujjatlar bilan ishlash.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Sport tibbiyoti fani haqida tushuncha.Sport tibbiyotining asosiy maqsadi. Sport tibbiyotining tashkil qilinishi va rivojlanish tarixi. Jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchi insonlarni va sportchilar sog‘lig‘ini saqlash, mustahkamlash, kasallik va patologik holatlarprofilaktikasi.Sport va JT usul va omillarini ratsional qo‘llashga yondashish, ish qobiliyatini va zo‘riqishdan keyingi jarayonni tiklash. Sog‘lom va bemor organizmiga har xil darajali jismoniy yuklamalarning ijobiy va salbiy ta’sirlarini o‘rganish.Organizm salomatligini yaxshilash va mustahkamlash, funksional holatini oshirish, sportdagi natijalarni oshirish shuningdek, har xil kasalliklarning oldini olish va optimal darajadagi jismoniy aktivlikni aniqlash. Sport va jismoniy tarbiya bilan shug‘ulanuvchilarda o‘tkaziladigan tibbiy ko‘rik turlari bilan tanishish. Noratsional jismoniy yuklamalar va sport mashg‘ulotlarida yuz beradigan spetsifik jarohatlar parvarishi, reabilitatsiyasi.Sport ish qobiliyatini oshirish, tiklanish jarayonlarini tibbiy-biologik vosita va usullar bilan kuchaytirish.Me’yoriy hujjatlar bilan ishlash.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Sport tibbiyoti fani haqida tushunchani; • sport tibbiyotining asosiy maqsadlarini; • sport tibbiyotining tashkil qilinishi va rivojlanish tarixini; • jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchi shaxslar va

	sportchilar sog‘lig‘ini saqlash, mustahkamlash, kasallik va patologik holatlarprofilaktikasini; • sport va JT usul va omillarini ratsional qo‘llashga yondashish, ish qobiliyatini va zo‘riqishdan keyingi jarayonni tiklashni; • sog‘lom va bemor organizmiga har xil darajali jismoniy yuklamalarning ijobiy va salbiy ta’sirlarini; • organizm salomatligini yaxshilash va mustahkamlash, funksional holatini oshirishni; • sportdagi natijalarni oshirish,turli kasalliklarning oldini olish va optimal darajadagi jismoniy faollikni aniqlashni; • sport va jismoniy tarbiya bilan shug‘ulanuvchilarda o‘tkaziladigan tibbiy ko‘rik turlarini; • noratsional jismoniy yuklamalar va sport mashg‘ulotlarida yuz beradigan spetsifik jarohatlar parvarishi, reabilitatsiyasini; • sport ish qobiliyatini oshirish, tiklanish jarayonlarini tibbiy-biologik vosita va usullar bilan kuchaytirish usullarini.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchi insonlarni va sportchilar sog‘lig‘ini saqlash, mustahkamlash, kasallik va patologik holatlarprofilaktikasini o‘tkazishni; • sport va JT usul va omillarini ratsional qo‘llashga yondashish, ish qobiliyatini va zo‘riqishdan keyingi jarayonni tiklash usullarini qo‘llashni; • sog‘lom va bemor organizmiga har xil darajali jismoniy yuklamalarning ijobiy va salbiy ta’sirlarinianiqlashni; • organizm salomatligini yaxshilash va mustahkamlash, funksional holatini oshirish, sportdagi natijalarni oshirish usullarini qo‘llashni; • turli kasalliklarning oldini olish va optimal darajadagi jismoniy faollikni aniqlashni; • sport va jismoniy tarbiya bilan shug‘ulanuvchilarda o‘tkaziladigan tibbiy ko‘riklarni tashkil qilish va o‘tkazishni; • noratsional jismoniy yuklamalar va sport mashg‘ulotlarida yuz beradigan spetsifik jarohatlarni parvarishlashni; • sport ish qobiliyatini oshirish, tiklanish jarayonlarini tibbiy-biologik vosita va usullar bilan kuchaytirishni

	o‘tkazishni; • me’yoriy hujjatlar bilan ishlashni; • nazorat kartasi bilan ishlash va to‘g‘ri rasmiylashtirishni.

2.2 Modul: Sport fiziologiyasi. Bolalar va o‘smirlarda jismoniy rivojlanishni aniqlash.Bolalar sport tibbiyotining asoslari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**18 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Bolalar sport tibbiyotining asoslari. Bolalarda va o‘smirlarda jismoniy rivojlanishni aniqlash.Bolalarni chiniqtirishda davolash gimnastikasi usullarini qo‘llash.Bolaning yoshi nisbatan qo‘llaniladigan davolash badantarbiyasi usullari. Jismoniy rivojlanganligini aniqlash usullari.Jismoniy rivojlanganlikning antropometrik ko‘rsatkichlarini olish. Somatoskopiya ko‘rsatkichlarini olish. Kaliperometriya.Jismoniy rivojlanganlikning baholash usullari. Tibbiy tekshiruvlarga talablar. Tibbiy ko‘rik turlari.Jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchilarni tibbiy guruhlarga saralash, jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarida jismoniy mashqlarning samaradorligini baholash. Jismoniy tarbiya mashg‘uloti va sport bilan shug‘ulanishga ko‘rsatma va qarshi ko‘rsatma. Jismoniy tarbiya mashg‘uloti va sport bilan shug‘ulanish vaqtida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilish. Davolovchi gimnastika muolajasini o‘tkazishga nisbiy va absolyut qarshi ko‘rsatmalar
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Bolalar sport tibbiyotining asoslarini; • bolalarda va o‘smirlarda jismoniy rivojlanishni aniqlash usullari; • bolalarni chiniqtirishda davolash gimnastikasi usullarini; • bolaning yoshi nisbatan qo‘llaniladigan davolash badantarbiyasi usullarini; • jismoniy rivojlanganligini aniqlash usullarini; • jismoniy rivojlanganlikning antropometrik ko‘rsatkichlarini; • somatoskopiya ko‘rsatkichlarini; • kaliperometriyani ahamiyatini; • jismoniy rivojlanganlikning baholash usullarini; • tibbiy tekshiruvlarga talablarni; • tibbiy ko‘rik turlarini; • jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchilarni tibbiy guruhlarga saralashning ahamiyatini;

	• jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarida jismoniy mashqlarning samaradorligini baholash usullarini; • jismoniy tarbiya mashg‘uloti va sport bilan shug‘ulanishga ko‘rsatma va qarshi ko‘rsatmalarni; • jismoniy tarbiya mashg‘uloti va sport bilan shug‘ulanish vaqtida texnika xavfsizligi qoidalarini; • davolovchi gimnastika muolajasini o‘tkazishga nisbiy va absolyut qarshi ko‘rsatmalarni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• bolalarda va o‘smirlarda jismoniy rivojlanishni aniqlashni; • bolalarni chiniqtirishda davolash gimnastikasi usullarini qo‘llashni; • bolaning yoshi nisbatan qo‘llaniladigan davolash badantarbiyasi usullarini qo‘llashni; • jismoniy rivojlanganligini aniqlash usullarini qo‘llashni; • jismoniy rivojlanganlikning antropometrik ko‘rsatkichlarini olishni; • somatoskopiya ko‘rsatkichlarini olishni; • kaliperometriyani o‘tkazishni; • jismoniy rivojlanganlikning baholash usullarini qo‘llashni; • jismoniy tarbiya bilan shug‘ullanuvchilarni tibbiy guruhlarga saralashni; • jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarida jismoniy mashqlarning samaradorligini baholashni; • jismoniy tarbiya mashg‘uloti va sport bilan shug‘ulanish vaqtida texnika xavfsizligi qoidalariga rioya qilishni.

2.3.Modul.Sport tibbiyotida funksional sinamalar. Organizm asosiy tizimlarini funksional xolatlarini baholash.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**12 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Sportchilarning sog‘ligi va funksional holatini kuzatish,yangi eksperimental tekshirish usullarini qo‘llash.Jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchi kishilar sog‘ligi ustidan muntazam tibbiy nazoratini o‘rnatish va olib borish. Tibbiy tekshirish usullarini takomillashtirish, yangi mukammal usullarni ishlab chiqish va sport tibbiyoti amaliyotida joriy qilish. Shug‘ullanuvchi funksional holatiga shug‘ullanish yuklamasini mos kelishini baholash. Funksional yuklamalarni yashirin patologiyalarni aniqlashdagi tutgan o‘rni. Shug‘ullanuvchi funksional

	holatiga shug‘ullanish yuklamasini mos kelishi uchun tavsiyalar.Jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchi kishilarni tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish; Yetakchi sportchilarni dispanser kuzatuviga olish. Nafas tizimini funksional holatini baholash. Shtange va Genchi, Rozental, ortoklinostatik, klinoortostatik sinimalar. Ortostatik va klinoortostatik sinamalarini o‘tkazilish tartibi. Martine sinamasi.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Sportchilarning sog‘ligi va funksional holatini kuzatish bosqichlarini; • yangi eksperimental tekshirish usullarini; • jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchilarni sog‘ligi ustidan muntazam tibbiy nazoratni; • tibbiy tekshirish usullarini takomillashtirishni, • sport tibbiyoti yangi mukammal usullarni ahamiyatini; • funksional yuklamalarni yashirin patologiyalarni aniqlashdagi tutgan o‘rnini; • sportchilarning funksional holatiga shug‘ullanish yuklamasini mos kelishini baholashni; • sportchilarning funksional holatiga mos tavsiyalar berishni; • jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchi kishilarni tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish ahamiyatini; • yetakchi sportchilarni dispanser kuzatuviga olish ahamiyatini; • Shtange, Genchi, va Rozental sinamalarini mohiyatini; • ortostatik va klinoortostatik sinamalarini o‘tkazilish tartibini; • Martine sinamasi qoidalarini.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Sportchilarning sog‘ligi va funksional holatini kuzatishni; • yangi eksperimental tekshirish usullarini qo‘llashni; • jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchilarni sog‘ligi ustidan muntazam tibbiy nazorat olib borishni; • yangi mukammal usullarni ishlab chiqishni; • sport tibbiyoti amaliyotida yangi usullarni qo‘llashni; • sportchilarning yuklamasini baholashni; • jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchi kishilarni tibbiy ko‘rikdan o‘tkazishni; • yetakchi sportchilarni dispanser kuzatuviga olishni; • nafas tizimini funksional holatini baholash; • Shtange, Genchi, va Rozental sinamalarini o‘tkazishni; • ortoklinostatik, klinoortostatik sinimalarni qo‘llashni;

	• Martine sinamasini o'tkazishni.

2.4 Modul:Turli kassaliklarni profilaktikasida sport va jismoniy tarbiyani o'rni. Davolovchi jismoniy tarbiyani umumiy prinsiplari.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	**30 kredit**
O'quv moduli mazmuni:	Umumiy va xususiy badantarbiya usullarining asoslari. Kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlarining turlari va vositalari. Davolovchi jismoniy tarbiyaning vositalari, ularning turlari va qo'llanilishi.Harakat tartibotlari. DJT muolajasini belgilash prinsiplari. DJT bo'yicha hujjatlarni rasmiylashtirish. Bemorlarni davolashda qo'llaniladigan DJT usullarining samaradorligini aniqlash. Davolovchi jismoniy tarbiyani qo'llashga ko'rsatma va qarshi ko'rsatma.Kattalar va bolalarda yurak-qon tomir va nafas olish tizimi a'zolarining kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya.Kattalar va bolalarda ovqat hazm qilish,moddalar almashinuvining buzilishi, buyrak va siydik yo'llari kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya.Akusherlikda va ginekologik kasalliklarida shifobaxsh jismoniy tarbiya. Homiladorlikda, tug'ish va tug'ishdan keyingi davrlarda jismoniy mashqlarni qo'llash. Davolash gimnastika kompleksini tuzish. Davolovchi jismoniy tarbiyani qo'llashga ko'rsatma va qarshi ko'rsatmalar.Mashg'ulotlar samaradorligini aniqlash.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Umumiy va xususiy badantarbiya usullarining asoslarini; • kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlarining turlarini; • kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlarining vositalarini; • davolovchi jismoniy tarbiyaturlari qo'llashi qoidalarini;

	• harakat tartibotlarini; • DJT muolajasini belgilash prinsiplarini; • DJT bo‘yicha me’yoriy hujjatlarni; • davolashda qo‘llaniladigan DJT usullarining samaradorligini; • kattalar va bolalarda nafas olish tizimi a’zolarining kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiyaning ahamiyatini; • yurak-qon tomir tizimi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiyadasturini; • ovqat hazm qilish,moddalar almashinuvining buzilishi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya dasturini; • buyrak va siydik yo‘llari kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya dasturi tuzishni; • bo‘g‘im kasalliklari, ortopediya va travmatologiya, asab tizimi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya ahamiyatini; • akusherlikda va ginekologik kasalliklarida shifobaxsh jismoniy tarbiyaning ahamiyati; • homiladorlikda, tug‘ish va tug‘ishdan keyingi davrlarda jismoniy mashqlarni ahamiyatini; • davolovchi jismoniy tarbiyani qo‘llashga ko‘rsatma va qarshi ko‘rsatmalarni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlarini o‘tkazishni; • kattalar va bolalarda davolovchi badantarbiya mashqlari vositalarini qo‘llashni; • davolash gimnastika mashqlarini kompleksini tuzishni; • nafas olish tizimi a’zolarining kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya o‘tkazishni; • yurak-qon tomir tizimi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya o‘tkazishni; • bo‘g‘im kasalliklari, ortopediya va travmatologiya, asab tizimi kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiya o‘tkazishni; • akusherlikda va ginekologik kasalliklarida shifobaxsh jismoniy mashqlarni olib borishni; • homiladorlikda, tug‘ish va tug‘ishdan keyingi davrlarda jismoniy mashqlarniqo‘llashni; • kichik chanoq a’zolari kasalliklari uchun individual mashqlarni qo‘llashni; • mashg‘ulotlar samaradorligini aniqlash.

2.5 Modul: Sportchilar ish qobiliyatini oshirishda qo‘llaniladigan tiklash vositalari. Trenirovka mashg‘ulotlari va musobaqalar jarayonida tibbiy nazorat.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**12 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Sportchilar ish qobiliyatini oshirishda qo‘llaniladigan tiklash vositalari. Mashq qilish mashg‘ulotlari va musobaqalar jarayonida tibbiy nazorat.Sport bilan shug‘ullanish nazoratida sportchilarni salomatligini mustahkamlash, sog‘lomlashtirish, davolash va profilaktika chora tadbirlarini tashkil kilish.Mashq qilish mashg‘ulotlari va musobaqalar jarayonida tibbiy nazorat. Sport inshoatlarigasanitariya gigienik talablar va ularni nazorat kilish.Sport musobaqalarini, jismoniy tarbiya sog‘lomlashtirish ommaviy turlarini o‘tkazishda tibbiy xizmat ko‘rsatish.Sportchilar o‘rtasida sanitariya ishlarini olib borish.Surunkali jismoniy zo‘riqish oqibatida yuzaga keladigan patologiya oldi holatlari va patologik o‘zgarishlar. Antidoping komissiyasi ish faoliyati. Doping moddalar guruhlari.Doping moddalarning organizmga ta’siri. Doping qabul qilinganligini tekshirish. Dopingga qarshi nazorat.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Sportchilar ish qobiliyatini oshirishda qo‘llaniladigan tiklash vositalarini; • mashq qilish mashg‘ulotlarida tibbiy nazoratni ahamiyatini; • musobaqalar jarayonida tibbiy nazorat ahamiyatini; • sportchilarni salomatligini mustahkamlash, sog‘lomlashtirish usullarini; • davolash va profilaktika chora tadbirlarini tashkil kilishni; • jismoniy zo‘riqish oqibatida yuzaga keladigan charchash turlarini; va ularni bartaraf qilish usullarini; • antidoping komissiyasi ish faoliyati mohiyatini; • doping moddalar guruhlarini; • doping moddalarning organizmga ta’sirini.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• musobaqalar jarayonida tibbiy nazorat o‘tkazishni; • jismoniy zo‘riqish oqibatida yuzaga keladigan charchashnibartaraf qilish usullarini qo‘llashni; • doping qabul qilinganda tekshirish usullarini; • dopingga qarshi nazorat olib borishni; • sportchilar organizmining normal va patologik davrlarida yurak qon - tomir va boshqa tizimlarning xolatini baholashni.

2.6 Modul:Sportchilarda eng ko‘p uchraydigan patologik holatlarni oldini olish.Sog‘lom turmush tarzini shakllantirish.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**20 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Sport turlariga xos ravishda yuzaga keladigan patologik holatlar va jaroxatlar. Jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchilarni shikastlanish sabablari. Sport travmasini oldini olish. Sport travmalarida tez tibbiy yordam berish. Sportchilarni tibbiy reabilitatsiyasi.Jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchi kishilarni tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish. Yetakchi sportchilarni dispanser kuzatuviga olish. Sportchilar o‘rtasida sanitariya ishlarini olib borish..Sportchilarning somatik kasalliklari. Sport gigienasi.Sport bilan shug‘ullanish nazoratida sportchilarni salomatligini mustahkamlash.Sport tibbiyoti xizmatida uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish. Jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanishda sport inshoatlariga qo‘yilgan gigienik talablar.Sog‘lom turmush tarzining asosiy mazmuni va prinsiplari.Jismoniy tarbiya va sportning sog‘lom turmush tarzini mustahkamlashda o‘rni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Sport bilan shug‘ullanuvchilarda ko‘p uchraydigan patologik holatlarni; • jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanuvchilarni shikastlanish sabablarini; • sport travmasini oldini olishni; • sportchilarni tibbiy reabilitatsiyasini; • sportchilar ish qobilyatini oshirishda qo‘llaniladigan tiklash vositalarini; • mashg‘ulotlar va musobaqalar jarayonida tibbiy nazoratni ahamiyatini; • sportchilar o‘rtasida sanitariya ishlari; • somatik kasalliklarini sportchilar jismoniy xolatiga ta’sirini; • sport gigienasiga amal qilishning ahamiyatini; • sport tibbiyoti xizmatida uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etishni; • jismoniy tarbiya va sport bilan shug‘ullanishda sport inshoatlariga qo‘yilgan gigienik talablarni; • sog‘lom turmush tarzi asosiy prinsiplari.
O‘quv moduli yakunida	• Sport turlariga xos ravishda yuzaga keladigan patologik holatlarni aniqlashni;

tinglovchi bajara olishi lozim:	• sport travmalarida tez tibbiy yordam berishni; • jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanuvchi kishilarni tibbiy ko'rikdan o'tkazishni; • yetakchi sportchilarni dispanser kuzatuvini olib borishni; • sportchilar o'rtasida sanitariya ishlarini olib borishni.

2.7 Modul: Favqulodda vaziyatlar va shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatish.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	**6 kredit**
O'quv moduli mazmuni:	Favqulodda vaziyatlar, halokatlar haqida asosiy tushunchalar. Favqulotda vaziyatlar tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari. Tibbiy evakuatsiya bosqichlari. Favqulotda vaziyatlarda o'rta tibbiyot xodimining vazifalari. Jabrlanuvchilarni saralash tartibi. Tibbiy saralash (triaj usuli) va evakuatsiya qilish. Jabrlanuvchini ahvolini baholash,asosiy hayotiy ko'rsatkichlarni aniqlash. Bemor uchun zarur vaziyatni yaratish.Ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatish.O'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o'pka reanimatsiyasini "SAV" ketma-ketligida o'tkazish algortmi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Favqulodda vaziyatlar va halokatlarning asosiy turlarini; • favqulodda vaziyatlar tasnifi, kelib chiqish sabablari, manbalarini; • tibbiy evakuatsiya bosqichlarini; • jarohatlanganlarni tibbiy saralash tartibini; • favqulotda vaziyatlarda o'rta tibbiyot xodimining vazifalarini; • evakuatsiya bosqichlarida tibbiy yordam turlarini; • ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak-o'pka reanimatsiyasini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Favqulodda vaziyatlarda shikastlanish turiga qarab jabrlanganlarni tibbiy saralashni; • texnogen, tabiiy, ekologik tusdagi favqulotda vaziyatlarda birinchi yordam ko'rsatishni; • jabrlanganlarni evakuatsiya qilishni; • transport avariyalarida yordam ko'rsatishni; • jarohatlarda ,suyak sinishida va Krash sindromida

	birinchi yordam ko‘rsatishni; • o‘tkir qon ketishlarda birinchi tibbiy yordam ko‘rsatishni; • elektr toki bilan shikastlanishda birinchi yordam ko‘rsatishni; • o‘tkir zaharlanishlarda birinchi yordam ko‘rsatishni; • sovuq urishi va issiqlik urishida birinchi yordam ko‘rsatishni; • cho‘kishda birinchi yordam ko‘rsatishni; • bo‘g‘ilishda birinchi yordam ko‘rsatishni; • hasharotlar chaqishi va hayvonlar tishlaganda tez tibbiy yordam ko‘rsatishni; • o‘tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak-o‘pka reanimatsiyasini asosiy tadbirlarning “SAV” ketma-ketligini bajarishni.
Adabiyotlar:	T.Yu. Umarova ” Hamshiralik ishi” Toshkent-2005y V.Ye.Avakov O.V.Churilova A.M.Sharipov “Rukovodstvo po okazaniyu pervoy neotlojnoy dovrachebnoy pomoщi.” 2010g. Yu.Allayorov Yu.Tojiboev“Favkulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari.”

4. DASTURNI AMALGA OShIRIShNING TAShKILIY-PEDAGOGIK TA’MINOTI

4.1. O‘quv bazalari: Respublika o‘rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali. Andijon shaxar bobosadin ko‘chasi 18-uy, davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o‘quv bazalari.

Amaliyot bazasi:davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o‘quv bazalari.

4.2. Mashgulotlarni o‘tkazish uchun zarur jixozlar ro‘yxati:

Modul bo‘yicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o‘tiladigan o‘quv auditoriyalari

Multimediali jamlanma: slaydlar to‘plami bo‘lgan rrt ko‘rinishli ma’ruzalar SD diskda ko‘rgazma materiallar, ekran videofilmlar.

Klinik amaliy ko‘nikmalarni mustaxkamlash trening o‘quvxonasi mulyaj, fantom v.b jihozlar.

Mavzular bo‘yicha turli jadvallar, tasviriy ko‘rgazma va qo‘llanmalar,

Reabilitatsiya o‘tkazish uchun zamonaviy fizioterapevtik turli tibbiy apparaturalar.

4.3. ADABIYoTLAR RUYXATI

4.3.1. Qonunchilik va me’yoriy-hukuqiy hujjatlar:

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari.
2.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash Vazirligining buyruq va me’yoriy hujjatlari**.**

4.3.2 T avsiya etilgan adabiyotlar:

1.Adilov Sh.K., Usmanxodjaeva A.A. “Shifokor nazorati, shifobaxsh jismoniy tarbiya**”** o‘quv qo‘llanma, Toshkent 2014 y.

2. E.A. Shamansurova. Sh. A. Agzamova “Shifobaxsh jismoniy tarbiya” o‘quv qo‘llanma, Toshkent 2013 y.

3.Usmanxodjaeva A.A., Adilov Sh.K., Axmedova D.Sh. “Shifokor nazorati” fanidan laboratoriya mashg‘ulotlari bo‘yicha amaliy tavsiyalar, Toshkent, 2017 y.

4.Vasilev V.D., A.A. Usmanxodjaeva “Jismomiy tarbiya va sport bilan shug‘ullauvchilarning tizimli mashg‘ulotlar tas’iri natijasida inson organizmdagi funksional (nafas, yurak qon tomir va vegetativ nerv tizimlari) holatini baholash” Toshkent. 2012 y. o‘quv uslubiy qo‘llanma

5.Usmanxodjaeva A.A., Adilov Sh.K va boshkalar. “Reabilitologiya va sport tibbiyoti”darslik. Toshkent, “Tafakkur” nashriyoti, 2020 y.

Avdeeva T.G. Vvedenie v detskuyu sportivnuyu meditsinu.Moskva:GEOTAR-Media,2009.

6.Dubrovskiy V.A.Sportivnaya meditsina: Ucheb. dlya stud. vыssh. uchebn. zavedeniy. – M.: Gumanit. izd. sentr VLADOS 2002.

7.Yepifanov V.A Lechebnaya fizkultura i sportivnaya meditsina. M. 2000 g.

8.Makarova G.A. Sportivnaya meditsina: Uchebnik.- M.: Sovetskiy sport, 2003.

9.Makarova G.A. Spravochnik detskogo sportivnogo vracha: klinicheskie aspektы. M.: Sovetskiy sport, 2008y

10.Sportivnaya meditsina: natsionalnoe rukovodstvo /pod red. akad. RAN i RAMN S.P. Mironova, prof. B.A. Polyaeva, prof. G.A. Makarovoy. – M.: GEOTAR-Media, 2012.

11.«Meditsinskaya reabilitatsiya» pod red. Bogolyubova V.M. kniga I,II,III Izd.3-e ispr. i dop.-M.: 2010 g

12.Mirzoev O.M. Vosstanovitelnыe sredstva v sisteme podgotovki sportsmenov.
M.: Fizkultura i sport, SportAkademPress, 2005g.

13.Ponomarenko G.M. « Chastnaya fizioterapiya» Meditsina M. 2007 g.

14. Yu.Gazieva. SPORT TIBBIYOTI usiubiy qollanma Toshkent 2012y

4.3.3. Elektron ta’lim resurslari

- www.edu.uz
- www.minzdrav.uz
- www.medpoisk.ru/

- www.rusmedserv.com/
- http://ros-medic.ru
- www.adti.uz
- http://www.medlinks.ru

5.YaKUNIY ATTESTATSIYa

5.1.Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladigan talablar, o‘tkazish shakli va baholash mezonlari.

Yakuniy attestatsiya O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash Vazirligining 2020yil 15 iyundagi 160-sonli buyrug‘i 3-ilovasidagi «Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta’lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini baholash to‘g‘risidagi Nizom» ga asosan o‘tkaziladi.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI TIBBIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI "SPORT TIBBIYOTI VA DAVOLOVCHI JISMONIY TARBIYA" YO'NALISHIDAGI ISHCHI O'QUV DASTURIGA

TAQRIZ

Mazkur ishchi o'quv dastur "Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya" fanini o'qitish uchun ishlab chiqilgan bo'lib, u tibbiyot hamda jismoniy tarbiya yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun muhim metodik hujjat hisoblanadi. Ushbu dastur sog'lom turmush tarzini shakllantirish, sport bilan shug'ullanuvchi shaxslar salomatligini nazorat qilish hamda turli kasalliklarni davolash va profilaktika qilishda jismoniy mashqlardan samarali foydalanish bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

Ishchi o'quv dasturining tuzilishi zamonaviy ta'lim talablari asosida ishlab chiqilgan bo'lib, unda fan maqsadi, vazifalari, o'quv natijalari va kompetensiyalar aniq va tushunarli tarzda bayon etilgan. Dasturda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy mashg'ulotlarga katta e'tibor qaratilgan bo'lib, bu tinglovchilarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Dastur mazmunida sport tibbiyotining asosiy yo'nalishlari, sportchilarning funksional holatini baholash, jismoniy yuklamalarni to'g'ri rejalashtirish, ortiqcha zo'riqish va jarohatlarning oldini olish masalalari keng yoritilgan. Shuningdek, yurak-qon tomir tizimi, nafas olish tizimi, tayanch-harakat apparati kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiyaning ahamiyati, uni qo'llash usullari va individual yondashuv tamoyillari batafsil bayon qilingan.

Alohida e'tibor davolovchi jismoniy tarbiya mashqlarini to'g'ri tanlash, dozalashtirish va bemorning umumiy holatidan kelib chiqib qo'llashga qaratilgan. Dasturda reabilitatsiya jarayonida jismoniy mashqlarning o'rni, ularning bosqichma-bosqich qo'llanilishi hamda samaradorligini baholash mezonlari ham keltirilgan. Bu esa talabalarni amaliy faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ishchi dasturda sport tibbiyotida qo'llaniladigan zamonaviy diagnostika usullari, jumladan funksional sinovlar, antropometrik o'lchovlar va monitoring usullari haqida ham ma'lumotlar berilgan. Bu esa talabalar uchun sportchilar va bemorlarning sog'lig'ini kompleks baholash imkonini yaratadi. Bundan tashqari, dasturda mashg'ulotlarni tashkil etishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish masalalari ham o'z aksini topgan. Talabalar bilimini nazorat qilishning zamonaviy shakllari, baholash mezonlari va mustaqil ta'lim topshiriqlari tizimli ravishda ishlab chiqilgan.
Mazkur ishchi o'quv dasturining yana bir muhim jihati shundaki, u sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, aholi o'rtasida jismoniy faollikni oshirish hamda kasalliklarning oldini olishga xizmat qiluvchi amaliy tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi. Bu esa nafaqat mutaxassislar, balki keng jamoatchilik uchun ham foydali bo'lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, "Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya" fanidan ishlab chiqilgan mazkur ishchi o'quv dastur mazmunan boy, ilmiy asoslangan, amaliy ahamiyatga ega va zamonaviy talablarga to'liq javob beradi. Ushbu dastur asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni talabalarda chuqur nazariy bilimlar va mustahkam amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun mazkur ishchi o'quv dasturini amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

VBKTTM
Fizioterapiya bo'limi boshlig'i **S. Vakkasova**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI TIBBIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI "SPORT TIBBIYOTI VA DAVOLOVCHI JISMONIY TARBIYA" YO'NALISHIDAGI ISHCHI O'QUV DASTURIGA

TAQRIZ

Mazkur ishchi o'quv dastur "Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya" fanini o'qitish uchun ishlab chiqilgan bo'lib, u tibbiyot hamda jismoniy tarbiya yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun muhim metodik hujjat hisoblanadi. Ushbu dastur sog'lom turmush tarzini shakllantirish, sport bilan shug'ullanuvchi shaxslar salomatligini nazorat qilish hamda turli kasalliklarni davolash va profilaktika qilishda jismoniy mashqlardan samarali foydalanish bo'yicha zarur bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

Ishchi o'quv dasturining tuzilishi zamonaviy ta'lim talablari asosida ishlab chiqilgan bo'lib, unda fan maqsadi, vazifalari, o'quv natijalari va kompetensiyalar aniq va tushunarli tarzda bayon etilgan. Dasturda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy mashg'ulotlarga katta e'tibor qaratilgan bo'lib, bu tinglovchilarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Dastur mazmunida sport tibbiyotining asosiy yo'nalishlari, sportchilarning funksional holatini baholash, jismoniy yuklamalarni to'g'ri rejalashtirish, ortiqcha zo'riqish va jarohatlarning oldini olish masalalari keng yoritilgan. Shuningdek, yurak-qon tomir tizimi, nafas olish tizimi, tayanch-harakat apparati kasalliklarida davolovchi jismoniy tarbiyaning ahamiyati, uni qo'llash usullari va individual yondashuv tamoyillari batafsil bayon qilingan.

Alohida e'tibor davolovchi jismoniy tarbiya mashqlarini to'g'ri tanlash, dozalashtirish va bemorning umumiy holatidan kelib chiqib qo'llashga qaratilgan. Dasturda reabilitatsiya jarayonida jismoniy mashqlarning o'rni, ularning bosqichma-bosqich qo'llanilishi hamda samaradorligini baholash mezonlari ham keltirilgan. Bu esa talabalarni amaliy faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ishchi dasturda sport tibbiyotida qo'llaniladigan zamonaviy diagnostika usullari, jumladan funksional sinovlar, antropometrik o'lchovlar va monitoring usullari haqida ham ma'lumotlar berilgan. Bu esa talabalar uchun sportchilar va bemorlarning sog'lig'ini kompleks baholash imkonini yaratadi. Bundan tashqari, dasturda mashg'ulotlarni tashkil etishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish masalalari ham o'z aksini topgan. Talabalar bilimini nazorat qilishning zamonaviy shakllari, baholash mezonlari va mustaqil ta'lim topshiriqlari tizimli ravishda ishlab chiqilgan.

Mazkur ishchi o'quv dasturining yana bir muhim jihati shundaki, u sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, aholi o'rtasida jismoniy faollikni oshirish hamda kasalliklarning oldini olishga xizmat qiluvchi amaliy tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi. Bu esa nafaqat mutaxassislar, balki keng jamoatchilik uchun ham foydali bo'lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, "Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya" fanidan ishlab chiqilgan mazkur ishchi o'quv dastur mazmunan boy, ilmiy asoslangan, amaliy ahamiyatga ega va zamonaviy talablarga to'liq javob beradi. Ushbu dastur asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni talabalarda chuqur nazariy bilimlar va mustahkam amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun mazkur ishchi o'quv dasturini amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

VBKTTM
Bosh shifokor o'rinbosari **Ibroximov X**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI TIBBIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI "SPORT TIBBIYOTI VA DAVOLOVCHI JISMONIY TARBIYA" YO'NALISHIDAGI TEST SAVOLLARIGA

TAQRIZ

Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali **"Sport tibbiyoti va davolovchi jismoniy tarbiya"** yo'nalishiga, ixtisoslashtirish guruxlari uchun tuzilgan test savollari ko'rib chiqildi. Testlar tasdiqlangan o'quv dasturi mavzulariga mos ravishda tuzilgan. Testlar jami 500 ta bo'lib, har bir testga 4 tadan javob varianti mavjud . Testlar SSVning 15.06.2020 yildagi № 160 sonli buyrug'idagi mezonlarga mos ravishda tuzilgan, tushunarli va oson tilda bayon etilgan va soni tinglovchilar bilimini nazorati uchun yetarli. Tinglovchilarning mazkur fan bo'yicha bilim ko'rsatkichini oshirishga asos yaratadi.

Taqrizga taqdim etilgan testlarni tinglovchilar bilimini joriy , oraliq, va yakuniy nazoratini baholash maqsadida qo'llash mumkun.

Ko'rib chiqilgan testlarda quyidagi kamchiliklar aniqlandi: o'zbek tili lotin grafikasida tuzilgan va testlarda ayrim orfografik xatolar mavjud.

VBKTTM
Fizioterapiya bo'limi boshlig'i — **S. Vakkasova**